

Universiteit Antwerpen
Antwerp School of Education
Academiejaar –2019-2020

MASTERPROEF Deel B: Praktijktoeassing

‘Uit de locker!’: Een studie naar de implementatie van *Queer* onderwerpen in het secundair onderwijs

Steff Nellis
Educatieve Master in de Talen - verkort traject

Promotor: Dr. J. T’Sas

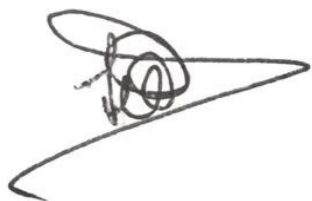
Medebeoordelaar:

Masterproef (Scriptie) voorgelegd met het oog op het behalen van de graad van Educatieve Master in de Talen

Ondergetekende, Steff Nellis, student in de Ecuatieve Master in de Talen -verkort traject verklaart dat deze scriptie volledig oorspronkelijk is en uitsluitend door hemzelf geschreven is. Bij alle informatie en ideeën ontleend aan andere bronnen, heeft ondergetekende expliciet en in detail verwezen naar de vindplaatsen.

Antwerpen, 17 mei 2019.

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Inhoudsopgave

1. Woord vooraf.....4
2. Lesidee een: Geljons aspecten van boeiende werking.....5
3. Lesidee twee: Het postdramatisch theater - Uitleiding 11
4. Lesidee drie: Het debat aan de hand van een minidocu ..... **Fout!**
Bladwijzer niet gedefinieerd.

Woord vooraf

In het theoretisch luik van de masterthesis stuur ik aan op verder onderzoek naar de implementatie van *queer* onderwerpen in het onderwijs op een impliciete manier. Om de hiaten in het bestaand materiaal over holebiseksualiteit op te vullen, zal nieuw lesmateriaal gecreëerd moeten worden, zoals ik aanduid in Deel A van deze thesis. In dat licht zal ik in deze praktijkcomponent enerzijds enkele lessen theaterdidactiek ontwikkelen en anderzijds een les ontwerpen rond het documentaireproject *Homo Universalis: Leerkracht en homo, wat nu?!* De focus ligt bij deze *good practices* op de creatie van lesmateriaal dat impliciet met LGBTQ+ onderwerpen aan de slag gaat. Daarbij vertrek ik vanuit mijn eigen positie, als een antwoord op de derde onderzoeksvraag in het theoretisch luik: hoe kan ik, als homoseksuele man, leerkracht Nederlands en theaterwetenschapper, meer *queer* onderwerpen implementeren in mijn vak?

De aandacht in deze praktijkcomponent gaat dus volwaardig uit naar de praktische inzetbaarheid van de *queer* thema's aan de hand van een structurele, impliciete, geïntegreerde aanpak om met holebiseksualiteit aan de slag te gaan. Allereerst presenteer ik een lesidee over Geljons aspecten van boeiende werking. In deze les staat de voorstelling *De Felomstreden Kroon (Edward II)* van Theater Zuidpool en Tom Lanoye centraal: een voorstelling over een koning die in de problemen komt doordat hij zijn minnaar te veel rechten toekent. Een tweede lesidee vertrekt vanuit de voorstelling *Het Kanaal* van Gaea Schoeters en Muziektheater Transparant. Deze voorstelling behandelt en koppelt de thema's transseksualiteit en migratie. De minidocumentaire waaraan in het theoretisch deel van deze scriptie reeds aandacht werd besteed, is eveneens tot een les verwerkt. De focus van dit derde lesidee ligt op vaardigheden, namelijk een debat voeren. Deze laatste les werd ontwikkeld in samenwerking met medestudent en vriendin Sofie Moors in het licht van een opdracht voor het vak *Vakdidactiek Nederlands met oefenlessen*.

Voor de drie lesideeën werd een lesvoorbereiding uitgewerkt volgens de regels van de Educatieve Masteropleiding van de Universiteit Antwerpen. Daarnaast werd voor de lessen theaterdidactiek educatief materiaal ontwikkeld via online *Adobe Spark* pagina's. Deze werden eveneens omgevormd tot pdf's zodat ze tevens als handout bij de les kunnen fungeren. Het werk van deze praktijkcomponent zal verzameld worden op de website [Leerkrachtenhomo](#) onder de noemer 'Lesmateriaal'. Deze site werd opnieuw ontwikkeld door mezelf en medestudent Sofie Moors in het licht van het onderdeel *Urban Education: Stadstraject* voor het vak *Onderwijskundige Concepten 1*. We kondigden destijds reeds aan op de website dat mijn individuele masterproef ons gezamenlijk project zou verderzetten. Aangezien onze minidocumentaire heel wat aandacht kreeg in de media, hoop ik dat ook mijn lessen en educatieve materialen, ontwikkeld voor deze praktijkcomponent van de masterthesis, de nodige aandacht zullen krijgen.

Lesvoorbereidingsformulier

MP OEF GS PS LIO

Nr

1

School en gemeente

/

Lesgever

Steff Nellis

Klas (jaar en studierichting)

/

Aantal leerlingen

+/- 20

Datum en uur

/

aso bso kso tso cvo andere

Vak

Nederlands

Vakmentor (school)

/

Lesonderwerp

Model van Geljon: aspecten van boeiende werking in het theater (2 lessen)

Stagebegeleider (ALUA)

Jan T'Sas

Beginsituatie

/

Referentie of leerplannummer

VVKSO – D/2014/7841/001

Doelstellingen

Nr eindtermen of leerplandoelen	Lesdoelen
23	(1) De leerlingen kunnen vanuit een tekstervarende manier van lezen hedendaagse literaire theaterteksten en/of theaterfragmenten interpreteren, analyseren en evalueren.
14/23	(2) De leerlingen kunnen vanuit een tekstbestuderende manier van lezen hedendaagse literaire theaterteksten en/of theaterfragmenten interpreteren, analyseren en evalueren.
23	(3) De leerlingen kunnen verslag uitbrengen over de belangrijkste aspecten (16) van de boeiende werking van Geljon.

23	(4) De leerlingen kunnen verslag uitbrengen over de eigen ervaringen met hedendaags theater en kunnen deze ervaringen toetsen aan interpretaties en waardeoordelen van anderen.
18*	(5) De leerlingen zijn bereid om te lezen en kijken naar theater; informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp uit een voorstelling; de verkregen informatie aan eigen kennis en inzicht te toetsen en te vergelijken met informatie uit andere dramatische bronnen; te reflecteren op inhoud en vorm van theater; en hun persoonlijk oordeel te formuleren, in vraag te stellen en eventueel te herzien.

Lesopbouw

Tijd	Lesdoel-nr.	Leerinhoud	Werkvormen – Onderwijs- en leeractiviteiten – Groeperingsvormen	Middelen - Klasschikking
10'	(4)	<u>Inleiding: Is theater boeiend?</u>	<p><u>Inleiding: Is theater boeiend?</u></p> <p><i><u>Intro:</u> Goeiemiddag allemaal! Vandaag bekijken we samen wat een theatervoorstelling al dan niet boeiend maakt, zoals jullie kunnen zien in de agenda. Gaan hier sommigen van jullie soms naar toneel? Als je naar het theater gaat, wat verwacht je dan? Wat maakt een voorstelling boeiend?</i></p> <p>Lkr laat lln nadenken, gaat in op antwoorden en helpt de lln op weg als dat nodig zou zijn.</p> <p><i><u>OLG:</u> We beginnen met de beroemde auteur Christopher Marlow. Maar het zou me niet verwonderen als jullie hem niet kennen. Het is een tijdgenoot van Shakespeare maar veel minder bekend. Nu, wat doen we met Christopher Marlowe als we het over de boeiende werking van hedendaagse voorstellingen hebben?</i></p> <p>Lkr laat lln nadenken, gaat in op antwoorden en helpt de lln op weg als dat nodig zou zijn.</p> <p><i><u>OLG:</u> Het hedendaags theater is superdivers. De kunstvorm is voortdurend in ontwikkeling en er is theater voor elk wat wils. Vaak verhoudt het postdramatisch theater zich tot maatschappelijke tendensen. Maar dat deed het theater eigenlijk altijd al. Daarom grijpt het postdrama ook wel eens terug naar oude voorstellingen om er een herinterpretatie van op te voeren. De auteur van de voorstelling die we vandaag bespreken, Tom Lanoye, jullie allen wel bekend van zijn romans, herschrijft zo vaak oude theaterstukken van onder andere Sheakespeare en Marlowe!</i></p>	<p>Klassikaal</p> <p>Handout + online link Adobe Spark pagina</p>

			<p><u>Lkr expliciteert lesdoel:</u> <i>Vandaag gaan we samen verder onderzoeken wat een theatervoorstelling nu precies interessant maakt. Dat gaan we doen in kleine groepjes, met elk een andere focus.</i></p> <p>Lkr verdeelt de klas in vier groepen (op welke manier, kan zelf gekozen worden: door de lln zelf, door de lrk, een loterij, ...).</p>	
10'		<u>Instructie Groepswork:</u>	<p><u>Instructie Groepswork:</u></p> <p><u>Instructie:</u> <i>In het vervolg van de les gaan we verder in kleine groepjes van vijf. Elke groep krijgt een specifieke opdracht</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i><u>Groep 1</u> focust zich op het originele stuk. Ga op zoek naar info over de voorstelling en presenteer aan het begin van de volgende les kort. waarover het stuk gaat en wat de belangrijkste thema's zijn. Jullie doen dat onder andere door informatie over het stuk op te zoeken. De Adobe Spark pagina kan jullie op weg helpen maar jullie kunnen zelf ook extra informatie opzoeken. Een vraag staat centraal: Wat is er zo boeiend aan het stuk? Hoe zit het met de spanningsboog van het dramatisch conflict en het verloop van de handeling? Kijk zeker naar het schema van het klassiek dramatisch verloop p de online link.</i> - <i><u>Groep 2</u> focust op de originele auteur. Hoe komt het dat we zo weinig weten over Christopher Marlowe? Waarom is Shakespeare zoveel groter? Wat is typisch voor deze auteur? Jullie kunnen van start gaan met het nawoord van Tom Lanoye dat op de Adobe Spark pagina staat. Daar vinden jullie al veel info. Wat is er zo speciaal aan Christopher Marlowe? Wat deed hij om zijn publiek te boeien?</i> - <i><u>Groep 3</u> focust op de hedendaagse auteur en de theatergroep: Tom Lanoye en Theater Zuidpool. Jullie gaan allereert aan de slag met een artikel uit de krant De Morgen dat het theaterstuk aankondigt aan het publiek. Daarnaast zoeken jullie online naar typische kenmerken van het theatergezelschap en de auteur. Hierin gaan jullie ook op zoek naar aspecten van boeiende werking: hoe weten de</i> 	<p>Groepjes per vier</p> <p>Handout + online link Adobe Spark pagina</p> <p>Adobe Spark Pagina</p>

			<p><i>auteur en het gezelschap hun publiek steeds te boeien? Een blik op de theatertekst (in typische Lanoye-stijl), zou jullie daarbij ook op weg kunnen helpen.</i></p> <p>- <i>Groep 4 gaat aan de slag met de tekst van de voorstelling. Hiervoor zoek ik dus de beste acteurs in de klas. Jullie zullen de scène spelen die we later ook uit het stuk zelf gaan bekijken. Wees creatief: speel met intonatie, kostuums, rekvisitieten, ... Maar het meest belangrijk: maak het boeiend aan de hand van allerlei aspecten van boeiende werking zoals net besproken!</i></p> <p>1.</p> <p>De lkr illustreert tijdens zijn/haar uitleg welke de taken zijn van elke groep en herhaalt of geeft extra uitleg waar nodig.</p> <p><u>Instructie:</u> <i>Volgende les komt een verslaggever van elk groepje (behalve groepje 4) aan het woord en presenteert kort (5 min.) de resultaten en bevindingen aan de klas. Alle info die jullie nodig hebben, staat verzameld op deze link. Jullie mogen dus de aanwezige laptops/jullie Smartphones gebruiken voor deze opdracht. Heeft iedereen het begrepen? OK, aan de slag dan maar! Jullie krijgen hiervoor de rest van deze les.</i></p> <p><u>Instructie:</u> <i>Heeft iedereen het begrepen? OK, dan mogen jullie starten met het groepswerk</i></p>	
30'	(1) (2) (4)	<u>Groepswerk:</u>	<p><u>Groepswerk:</u></p> <p><u>Instructie:</u> <i>Als jullie weinig inspiratie hebben. Kijk dan zeker naar de laatste tekst in jullie handout (of helemaal onderaan de Adobe Spark pagina). Daar staat welke aspecten van boeiende werking je kan herkennen.</i></p> <p>De lkr begeleidt en controleert het leerproces door rond te wandelen in de klas en te ondersteunen waar nodig aan de hand van bv. Verlengde instructies of creatieve ideeën en coaching. Hij probeert ook regelmatig aan te geven hoeveel tijd de groepjes nog hebben.</p>	Groepjes per vier Handout + online link Adobe Spark pagina
Einde lesdeel 1				
5'	(3)	<u>Presentatie resultaten groep 1:</u>	<u>Presentatie resultaten groep 1:</u>	Klassikaal

			<i>Instructie: We beginnen met de eerste groep. Ik ben erg benieuwd naar jullie presentatie over de aspecten van boeiende werking van het originele stuk.</i>	
5'	(3)	<u>Presentatie resultaten groep 2:</u>	<u>Presentatie resultaten groep 2:</u> <i>Instructie: Het is nu aang groep 2. Wat weten jullie over de aanpak van de auteur?</i>	Klassikaal
5'	(3)	<u>Presentatie resultaten groep 3:</u>	<u>Presentatie resultaten groep 3:</u> <i>Instructie: Groep 3, hoe zit het met de aanpak van Tom Lanoye en Theater Zuidpool? Hoe boeien respectievelijk de auteur en het hedendaags gezelschap hun publiek?</i>	Klassikaal
10'	(3) (5)	<u>Presentatie resultaten groep 4: Toonmoment Klasgroep</u> Deel 1 Act 2 Deel 2 Act 1	<u>Presentatie resultaten groep 4: Toonmoment Klasgroep</u> <i>Instructie: En dan nu het moment waar we allemaal op hebben gewacht! De voorstelling door onze eigen klas!</i>	Klassikaal
10'	(4) (5)	<u>Toonmoment Het Zuidelijk Toneel</u> 4:20 "Is dat uw erfenis?" – 6:53 "Het is beter dat ik ga." (2:33) 12:25 "Jouw koningin" – 19:52 "Verschoning, mevrouw. U wil mij beroven van uw man." (7:27)	<u>Toonmoment Het Zuidelijk Toneel</u> <i>Instructie: Na deze fantastische vertoning van de klas, kijken we naar hoe het er echt uit zag in de voorstelling. Schrijf daarbij nogmaals op welke elementen van boeiende werking je herkent. We maken nadien een woordspin op het bord en komen zo samen tot alle elementen van boeiende werking die er in het (hedendaags) theater optreden.</i> Lkr laat de captatie van het stuk zien en begeleidt het proces door rond te wandelen in de klas en de lln op gang te zetten. <i>Instructie: Ok, ik ben benieuwd naar</i>	Klassikaal
10'	(4) (5)	<u>Terugkoppeling: Voornaamste aspecten van boeiende werking</u> Leerstof: - Belangrijkste aspecten van boeiende werking (Geljon, zie bijlage).	<u>Terugkoppeling: Voornaamste aspecten van boeiende werking</u> <i>OLG: Wat maakte deze vertoningen, zowel die van de klas als die van Theater Zuidpool nu boeiend?</i> Lrk laat lln aan bord komen om een woordspin te maken. Hij begeleidt het leerproces door extra vragen te stellen die de lln op weg helpen om de voorstelling kritisch te bevragen op aspecten van boeiende werking. Uiteindelijk komen zo de belangrijkste aspecten op inductieve wijze aan bod en kan een schematisch overzicht aan de studenten bezorgd worden (zie bordschema).	Klassikaal Woordspin op bord leidt tot schema Handout + online link Adobe Spark pagina
5'		<u>Les afsluiten:</u>	<u>Les afsluiten:</u> checken of er nog vragen zijn	Klassikaal

			<p><u>OLG:</u> Zo, we zijn bijna door onze tijd van vandaag. Zijn er nog vragen over de les van vandaag?</p> <p><u>Outro:</u> Bedankt om zo goed mee te werken vandaag, allemaal!. Zetten jullie de banken klaar voor de volgende les? Tot morgen!</p>	
--	--	--	--	--

Bordschema

<p>Schema boeiende werking (uitgebreid)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 10px;"> <p><i>I Dramatisch conflict (1)</i></p> <p><i>II Organisatie van het handlingsverloop</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - voorgevoelens bij aanvang (2) - verstrekken van voorinformatie (3) - witte plekken (4) - vooruitwijzing naar conflict (5) - konkrete toekomstverwachtingen (6) - terugverwijzingen (7) - vertraging (8) - contrasten en conflicten (9) - kennisvoorsprong binnen een scène (10) - kennisachterstand binnen een scène (11) - gemeenschappelijke kennisachterstand publiek en personage (12) - indeling in bedrijven (13) <p><i>III Persoonlijke betrokkenheid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - identificatie (14) - herkenning, bevestiging of aantasting waardeoordelen (15) - emotionele uitingen (16) </div>

Geraadpleegde werken – Referenties

<p>VVKSO – D/2014/7841/001 (http://ond.vvksso-ict.com/leerplannen/doc/Nederlands-2014-001.pdf)</p> <p>Geljon, C. (1988). Toneelteksten in de klas. <i>Vonk</i> 18/2.</p> <p>https://spark.adobe.com/page/53V3AHxSSmecl/</p>

Lesvoorbereidingsformulier

x MP OEF GS PS LIO

Nr

2

School en gemeente

/

Lesgever

Steff Nellis

Klas (jaar en studierichting)

/

Aantal leerlingen

+/- 20

Datum en uur

/

aso bso kso tso cvo andere

Vak

Nederlands

Vakmentor (school)

/

Lesonderwerp

Het Postdrama – uitleiding

Stagebegeleider (ALUA)

Jan T'Sas

Beginsituatie

Voor het vak Nederlands is het Postdrama relevante leerstof in de derde graad waarmee we boeiende lessen theaterdidactiek kunnen ontwerpen. We gaan er daarbij van uit dat de beginsituatie van de klas eruit bestaat dat ze reeds enkele lessen theaterdidactiek achter de rug hebben en deze les als uitleiding terugblijkt op de verworven doelen aan de hand van een specifieke case study: de voorstelling *Het Kanaal* (2017) van auteur en theatermaker Gaea Schoeters en Muziektheater Transparant. We voorzien dat deze les 1 à 2 uren in beslag neemt, afhankelijk van de specifieke klascontext, de tijd die nodig is voor het uitwerken van het groepswerk, en de klasdiscussie (gezien de eventueel controversiële thema's transseksualiteit en migratie). Twee thema's die overigens op het eerste gezicht ver van elkaar af staan, maar in werkelijkheid twee benaderingswijzen voor eenzelfde fenomeen zijn: 'de outcast' of het 'queer-subject', enerzijds in het lichaam van de vluchteling, anderzijds in het lichaam van de transgender.

Referentie of leerplannummer

VVKSO – D/2014/7841/001

Doelstellingen

Nr eindtermen of leerplandoelen	Lesdoelen
23	(6) De leerlingen kunnen vanuit een tekstervarende manier van lezen hedendaagse literaire theaterteksten en/of theaterfragmenten interpreteren, analyseren en evalueren.
14/23	(7) De leerlingen kunnen vanuit een tekstbestuderende manier van lezen hedendaagse literaire theaterteksten en/of theaterfragmenten interpreteren, analyseren en evalueren.

23	(8) De leerlingen kunnen verslag uitbrengen over de belangrijkste eigenschappen (8) van het postdramatisch theater.
23	(9) De leerlingen kunnen verslag uitbrengen over de eigen ervaringen met hedendaags theater en kunnen deze ervaringen toetsen aan interpretaties en waardeoordelen van anderen.
18*	(10) De leerlingen zijn bereid om te lezen en kijken naar theater; informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp uit een voorstelling; de verkregen informatie aan eigen kennis en inzicht te toetsen en te vergelijken met informatie uit andere dramatische bronnen; te reflecteren op inhoud en vorm van theater; en hun persoonlijk oordeel te formuleren, in vraag te stellen en eventueel te herzien.

Lesopbouw

Tijd	Lesdoel-nr.	Leerinhoud	Werkvormen – Onderwijs- en leeractiviteiten – Groeperingsvormen	Middelen - Klasschikking
10'	(3)	<p>Inleiding: Terugblik op het Postdrama</p> <p>Het postdramatisch theater (sinds eind jaren negentig) is een hedendaagse theatervorm die:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niet uitgaat van een plot dat alles aan elkaar verbindt. - acteurs en publiek rechtstreeks met elkaar confronteert. - focust op de performance <i>an sich</i>: wat er zich afspeelt op podium, de lichamelijkheid, fiscaliteit en performativiteit van de mens - focust op de zintuiglijke ervaring van het hier en nu. - geen eenheid kent van tijd, ruimte en handeling. - geen causaliteit, logica of motivatie kent waardoor verschillende dingen tegelijk (simultaan) op het podium kan laten plaatsvinden. - geen hiërarchie kent tussen de theatrale elementen. - Een groot appèl doet op de eigen verbeelden en associaties van de toeschouwer 	<p>Inleiding: Terugblik op het postdrama</p> <p><u>Intro:</u> <i>Goeiemiddag allemaal! Vandaag blikken we nog een laatste keer terug op het postdramatisch theater, zoals jullie kunnen zien in de agenda. We beginnen daarvoor echter met William Shakespeare. Ik vermoed dat jullie hem wel allemaal kennen, niet waar? .</i></p> <p>Lkr laat lln nadenken, gaat in op antwoorden en helpt de lln op weg als dat nodig zou zijn. Dit resulteert in een korte brainstorm over Shakespeare.</p> <p><u>OLG:</u> <i>Maar wat heeft Shakespeare, een drama-auteur uit de zeventiende eeuw dan met het postdrama te maken?</i></p> <p>Lkr laat lln nadenken, gaat in op antwoorden en helpt de lln op weg als dat nodig zou zijn.</p> <p><u>Instructie:</u> <i>Het hedendaags theater is superdivers. De kunstvorm is voortdurend in ontwikkeling en er is theater voor elk wat wils. Vaak verhoudt het postdramatisch theater zich tot maatschappelijke tendensen. Maar dat deed het theater eigenlijk altijd al. Daarom grijpt het postdrama ook wel eens terug naar oude voorstellingen om er een herinterpretatie van op te voeren. Omdat het onze laatste les over het postdrama is, gaan we in groepen creatief aan de slag met wat jullie de afgelopen weken geleerd hebben aan de hand van de voorstelling Het Kanaal van Gaea Schoeters en Muziektheater Transparant.</i></p>	<p>Klassikaal</p> <p>Woordspin</p>

			<p>Instructie: <i>Maar daarom moeten we natuurlijk wel nog centraal stellen wat nu weer de kenmerken zijn van dat postdrama. Ik zet daarom een woordspin aan het bord. Kom gerust aanvullen!</i></p> <p>Lkr laat de klas de woordspin aanvullen, helpt en stuurt bij waar nodig opdat de kenmerken van het postdrama worden opgefrist.</p>	
20'	(1) (2) (3) (5)	Groepswerk: Het Kanaal	<p>Groepswerk: Het Kanaal</p> <p>Instructie: <i>Super, jullie hebben de belangrijkste kenmerken duidelijk onder de knie. Daarom gaan we in het vervolg van de les verder in kleine groepjes van vijf. Elke groep krijgt een specifieke opdracht</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Groep 1 focust zich op de voorstelling zelf. Ik geef jullie een link naar de volledige voorstelling. Scroll er eens door een probeer na te gaan of deze voorstelling al dan niet hoort tot de categorie postdrama en waarom wel/niet. Argumenteer met de kenmerken.</i> - <i>Groep 2 focust op de originele Shakespearetekst en de bewerking ervan voor Het Kanaal. Wat is er precies gebeurd met de originele tekst? Kan je de bewerking postdramatisch noemen?</i> - <i>Groep 3 focust op de theatermaker:: Gaea Schoeters. Jullie krijgen een link naar een korte reportage met de auteur over de voorstelling en jullie vinden ook twee interviews met de auteur terug online. Kan je de aanpak, de keuze van de thema's, en de dramaturgie van de theatermaker als postdramatisch bestempelen? Waarom?</i> - <i>Groep 4 gaat ten slotte aan de slag met de thema's van de voorstelling. Welke thema's zitten in de voorstelling? Hoe staan deze thema's ten opzichte van elkaar? Is er een bepaalde boodschap? Hoe verhouden de thema's zich tot het postdrama?</i> <p>De lkr illustreert tijdens zijn/haar uitleg welke de taken zijn van elke groep en herhaalt of geeft extra uitleg waar nodig.</p>	<p>In groepjes per 5</p> <p>Adobe Spark pagina</p>

			<p>Instructie: Aan het eind van de les komt een verslaggever van elk groepje aan het woord en presenteert kort de resultaten en bevindingen aan de klas. Alle info die jullie nodig hebben, staat verzameld op deze link. Jullie mogen dus de aanwezige laptops/jullie Smartphones gebruiken voor deze opdracht. Heeft iedereen het begrepen? OK, aan de slag dan maar! Jullie krijgen hiervoor 15 minuten.</p> <p>De lkr loopt door de klas terwijl de verschillende groepjes aan het werk zijn, assisteert waar nodig of helpt wat in de goede richting. Hij/Zij probeert ook regelmatig aan te geven hoeveel tijd de groepjes nog hebben.</p>	
15'	(1) (2) (3) (4) (5)	<p>Verslaggeving</p> <p>Het postdramatisch theater (sinds eind jaren negentig) is een hedendaagse theaterform die:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niet uitgaat van een plot dat alles aan elkaar verbindt. - acteurs en publiek rechtstreeks met elkaar confronteert. - focust op de performance <i>an sich</i>: wat er zich afspeelt op podium, de lichamelijke, fysieke en performativiteit van de mens - focust op de zintuiglijke ervaring van het hier en nu. - geen eenheid kent van tijd, ruimte en handeling. - geen causaliteit, logica of motivatie kent waardoor verschillende dingen tegelijk (simultaan) op het podium kan laten plaatsvinden. - geen hiërarchie kent tussen de theatrale elementen. - Een groot appèl doet op de eigen verbeelden en associaties van de toeschouwer 	<p>Verslaggeving</p> <p>Instructie: Ziezo, ik ben erg benieuwd naar jullie bevindingen over deze voorstelling. Ik stel voor dat groepje 1 als laatste komt omdat zij de voorstelling als geheel hebben besproken. Zullen we beginnen met het groepje over de auteur?</p> <p>Lkr laat de verschillende groepjes aan bod komen. Groepje 1 komt daarbij als laatste aan de beurt en wordt voorafgegaan van de trailer van de voorstelling zodat iedereen een goed beeld heeft van hoe de voorstelling er precies uitzag. Bij de overige groepjes gaat er voldoende aandacht naar de thema's. Gezien het over zowel transseksualiteit en migratie gaat, kunnen klasdiscussies ontstaan. De leerkracht houdt daar rekening mee, reserveert er tijd voor mocht dat nodig zijn, maar waakt over het wederzijds respect in de klasgroep. De bijdragen worden besproken en met elkaar in overeenstemming gebracht om te concluderen dat <i>Het Kanaal</i> inderdaad gezien kan worden als postdramatische voorstelling, maar zeker niet alle kenmerken kloppen. Hiermee toont de lkr aan dat het theater dynamisch is en niet altijd zomaar kan worden vastgepind.</p>	Klassikaal
5'		<p>Les afsluiten:</p>	<p>Les afsluiten: checken of er nog vragen zijn</p> <p>OLG: Zo, we zijn bijna door onze tijd van vandaag. Zijn er nog vragen over de les van vandaag? Heeft iedereen de kenmerken van het postdrama onder de knie?</p>	Klassikaal

			<u>Outro:</u> <i>Bedankt om zo goed mee te werken vandaag, allemaal!. Zetten jullie de banken klaar voor de volgende les? Tot morgen!</i>	
--	--	--	---	--

Bordschema

Woordspin: postdrama

Geraadpleegde werken – Referenties

VVKSO – D/2014/7841/001 (http://ond.vvksso-ict.com/leerplannen/doc/Nederlands-2014-001.pdf) https://spark.adobe.com/page/O9hl1AzQ0lxS7/
--

Lesvoorbereidingsformulier

 OEF X GS PS LIO

Nr

School en gemeente

Lesgever

Sofie Moors & Steff Nellis

Klas (jaar en studierichting)

Aantal leerlingen

Datum en uur

 aso bso kso tso cvo andere

Vak

Nederlands

Vakmentor (school)

Lesonderwerp

Het Debat – Een inleiding

Stagebegeleider (ALUA)

2.

3. Beginsituatie

Lesidee vakdidactiek Nederlands / [DISCLAIMER: Deze les kan je pas uitvoeren in een klas als er een veilig klasklimaat heerst. Een hoger doel is namelijk om homoseksualiteit te normaliseren door het in onze lespraktijk (eerder impliciet, hier al iets meer expliciet) te implementeren. Hoewel dit onderwerp niet mag doodgezwegen worden, vragen wij wel om alvorens u deze les geeft, een goede afweging te maken van wat kan en niet.]

Dit lesidee is een aanzet tot een échte debatles. Dit is eigenlijk een les waar we proeven van verschillende debatten (over éénzelfde thema, nl. homoseksualiteit), en zelf al eens ervaren hoe moeilijk een goed debat voeren wel niet is. Het kan dan ook dat deze les wat 'chaotisch' verloopt, maar dat is eigenlijk misschien juist goed. De volgende les zet namelijk in op gesprekregels en *bad practices*. Leerlingen hebben die in deze les misschien zelf (proefondervindelijk dus) ontdekt, waardoor we als het ware inductief kunnen afleiden hoe het niet, en zo ook hoe het wel, moet.

4.

5. Referentie of leerplannummer

VVKSO – D/2014/7841/001

6.

7. Doelstellingen

Nr eindtermen of leerplandoelen	Lesdoelen
2 6* 9 10 11*	<p>(11) De lln kunnen op beoordelend niveau via een filmisch medium luisteren naar een documentaire voor een onbekend publiek (V: luisteren).</p> <p>(12) De lln zijn bereid om te luisteren, een onbevooroordeelde luisterhouding aan te nemen, te reflecteren over de eigen luisterhouding en een ander te laten uitspreken. (A)</p> <p>(13) De lln kunnen op beoordelend niveau aan een bekend publiek standpunten en meningen of oplossingen voor problemen uiteenzetten en motiveren in een discussie/debat (V: spreken & luisteren).</p> <p>(14) De lln kunnen bij de uitvoering van spreektaken hun voorkennis inzetten, gespreksconventies hanteren, argumenten herkennen en aanbrengen en adequaat reageren (V: spreken & luisteren).</p> <p>(15) De lln zijn bereid om binnen een discussie/debat (algemeen) Nederlands te spreken en een kritische houding aan te nemen (V + A).</p>

Lesopbouw

Tijd	Lesdoel-nr.	Leerinhoud	Werkvormen – Onderwijs- en leeractiviteiten – Groeperingsvormen	Middelen - Klasschikking
10'	(1), (2)	<p>Inleiding: Het debat</p> <p><i>Een debat is een discussievorm waarbij het de bedoeling is een stelling te verdedigen of juist te bestrijden. Kenmerkende elementen van het debat zijn: de stelling zelf, het bestaan van een voor- en tegenstander van die stelling, een vooraf vastgesteld spreekregime (waarin zaken als spreekvolgorde, spreektijden en dergelijke worden vastgelegd) en een derde, beoogd onafhankelijke partij, de moderator, die het debat in goede banen leidt.</i></p>	<p>Inleiding: Het debat</p> <p>Lkr vraagt enkele lln bij aanvang van de les om de banken in een U-vorm te plaatsen. In het midden blijft een eiland met 5 zitplaatsen staan [zo is de praktische kant van deze les al gebeurd en is er minder tijdverlies tijdens de les].</p> <p><u>Intro</u>: "Goeiemiddag allemaal! Wij zijn Steff en Sofie en wij komen vandaag een lesje aan jullie geven. Zoals jullie kunnen zien in de agenda, gaan we het de komende lessen over debatteren hebben. Maar wat is dat precies, een debat? Wat verstaan jullie daar nu onder?"</p> <p>Lkr laat lln nadenken, gaat in op antwoorden en helpt de lln op weg als dat nodig zou zijn.</p> <p><u>OLG</u>: "Waar kom je dat vooral tegen? Kijken jullie wel eens naar een debat? In welke programma's zitten er debatten? Wie voert die debatten meestal?"</p>	<p>Klassikaal: U-vorm + eiland met 5 zitplaatsen in het midden</p> <p>Materiaal: Fragment op website VRT</p>

			<p>Lkr laat Iln nadenken, gaat in op antwoorden en helpt de Iln op weg als dat nodig zou zijn.</p> <p>Lkr vult aan: <i>"Op televisie worden tegenwoordig enorm veel debatten gevoerd. Politici voeren ze, bijvoorbeeld in De Zevende Dag of De Afspraak maar ook in vele talkshowprogramma's wordt er gedebatteerd. We hebben daarvan een recent voorbeeld meegenomen uit de talkshow Vandaag. We gaan er naar kijken. Let daarbij op de inhoud (waar gaat het over?) en de verschillende sprekers hun standpunten. OK?"</i></p> <p>Lkr speelt fragment af: <u>MNM DJ's Wanne Synnaeve & Karolien Debecker</u> (00:00-03:08) <u>(https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/09/11/noodrolmodellen/)</u></p> <p><i>OLG: Waarover gaat dit debat? Wie zijn de verschillende sprekers? Hebben ze verschillende standpunten? Discussiëren ze met elkaar?</i></p> <p>Lkr geeft Iln de kans om te antwoorden. [Verschillende sprekers: Wanne Synnave & Karolien Debecker. Wanne stelt: "Ik denk dat er nood is aan mainstream holebi-rolmodellen die een beetje in de clichés gaan."]</p> <p><i>"Ik heb de video gestopt, nog voor we een echte discussie krijgen. We gaan vandaag en de komende lessen namelijk zelf leren hoe we een goed debat/discussie voeren. Jullie gaan dus de plaats innemen van de gesprekspartners. Jullie weten nu ook meteen waarom ik de banken in een U-vorm heb laten plaatsnemen, rond het midden waar de centrale debattafel staat, zoals in Danira's talkshow."</i></p>	
13'	(1), (2)	<u>Docu: Homo Universalis: Leerkracht en homo, wat nu?!</u>	<u>Docu: Homo Universalis: Leerkracht en homo, wat nu?!</u>	Materiaal: Documentaire op YouTube

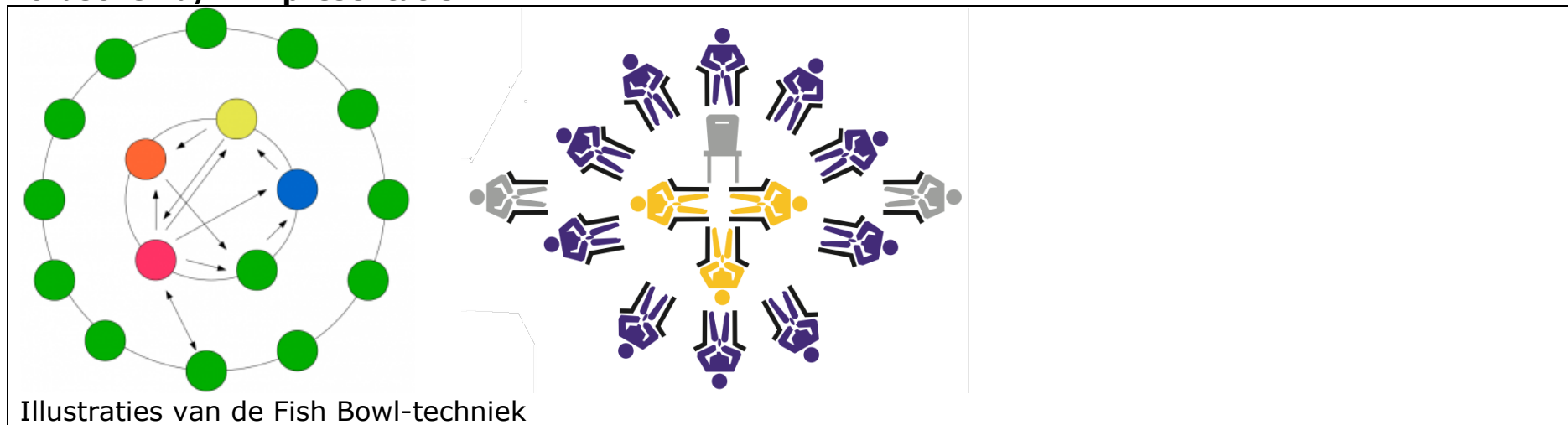
		Een goede voorbereiding is het halve werk!	<p><u>Instructie:</u> "Wanneer je deelneemt aan een debat, moet je altijd goed voorbereid zijn. Je moet weten wat je wil zeggen en je moet een duidelijke mening gevormd hebben over een bepaald thema. Voor we echt rond de tafel gaan zitten, gaan we daarom eerst nog wat extra informatie zoeken over het thema homoseksualiteit."</p> <p>"We kijken naar een minidocumentaire over ongeveer hetzelfde thema als Danira's talkshow. MNM DJ Wanne Synnave sprak over de nood aan 'normale, minder flamboyante' rolmodellen voor LGBTQI+ personen. De minidocu die ik jullie zo ga laten zien, gaat over leerkrachten die homoseksueel zijn en zich afvragen of zij rolmodellen kunnen zijn voor hun leerlingen."</p> <p>"Het is de bedoeling dat jullie over deze documentaire eerst in kleine groepjes van vier een bepaald standpunt of een mening vormen. Daarna zenden jullie een afgevaardigde uit die komt debatteren aan tafel. Let wel op, ook de anderen kunnen actief blijven want je mag op elk moment de plaats van een spreker innemen door op zijn of haar rug te tikken. Je doet dit natuurlijk enkel als je iets zinnigs kan inbrengen bij de discussie. Dit noemen we de zogenaamde 'fishbowltechniek'."</p> <p>→ De lkr illustreert tijdens zijn/haar uitleg hoe de Fishbowl-techniek in zijn werk gaat aan bord/via een afbeelding in de PPT (zie ook foto's onder 'bordschema').</p> <p><u>Instructie:</u> Heeft iedereen het begrepen? OK, dan kijken we nu eerst naar de documentaire.</p> <p>→ De lkr start de documentaire: (https://www.youtube.com/watch?v=8iK_u8RQm0I&t=1s)</p>	<p>Klassikaal: U-vorm</p> <p>Bordschema of PPT met afbeelding</p> <p>Fishbowltechniek</p>
7'	(1), (2), (3), (4)	Eerste discussieronde: per vier	Eerste discussieronde: per vier	Klassikaal: groepjes per vier

		Een goed argument is juist (het is feitelijk correct) en geldig (het gaat over het onderwerp van het meningsverschil en niet over iets anders).	<p><u>Instructie:</u> "Ziezo, jullie hebben nu extra input voor jullie debat. Bespreek nu in je groepje van vier wat jullie mening over deze documentaire is. Zijn jullie het eens? Zijn jullie het oneens? Vinden jullie dat een homoseksuele leerkracht een rolmodel kan zijn? Bouw een goede argumentatie op. Zorg er voor dat je de andere sprekers kunt overtuigen. Jullie krijgen hier vijf minuten voor. Daarna sturen jullie een afgevaardigde van jullie groep naar de debattafel."</p> <p>Lkr begeleidt het proces en helpt de Iln op gang door rond te wandelen tussen de verschillende groepjes. Hij moedigt aan om ook al een afgevaardigde te kiezen tijdens het gesprek. Na een aantal minuten onderbreekt hij de gesprekken.</p> <p><u>Instructie:</u> "Oke, de gesprekspartners mogen plaatsnemen aan tafel."</p>	
15'	(1), (2), (3), (4), (5)	Tweede discussieronde: debattafel Een moderator stuurt het debat. Hij/Zij let er op dat iedereen de kans krijgt om te spreken, stelt kritische vragen maar blijft onpartijdig.	<p>Tweede discussieronde: debattafel</p> <p><u>Instructie:</u> "Ik ben erg benieuwd naar jullie argumenten en meningen. Maar eerst heb ik nog een 'Danira' nodig: iemand die het gesprek zal modereren. Wat moet deze moderator zoal doen?"</p> <p>Lkr laat Iln nadenken en duidt nadien iemand aan. [Een moderator stuurt het debat. Hij/Zij let er op dat iedereen de kans krijgt om te spreken, stelt kritische vragen maar blijft onpartijdig.]</p> <p><u>Instructie:</u> "Klopt. Als moderator let je er op dat iedereen zeker aan het woord kan komen. Je waakt over de tijd, je zorgt er voor dat iedereen elkaar laat uitspreken. Je stelt kritische vragen maar probeert zelf onpartijdig te blijven. X, wil jij de moderator zijn vandaag?"</p> <p>Lkr duidt een Iln aan.</p>	Klassikaal: debattafel als eiland in het midden met vijf zitplaatsen (overige Iln in U-vorm)

			<p><u>Instructie:</u> "OK. X, dan geef ik het woord nu aan jou. Misschien kan je een korte inleiding geven en een eerste spreker aanduiden? Aan ons publiek: jullie weten dat jullie op elk moment mogen tussenkomen door iemand aan te tikken, maar wel enkel als je écht iets nuttigs kunt bijdragen. Het is niet de bedoeling dat het een tikspelletje wordt. Je neemt dan deze persoon zijn of haar plaats in. Ik wil voor de rest wel enkel de personen rond de tafel horen. Enkel als je aan tafel zit, mag je iets inbrengen. Veel succes!"</p> <p>Lkr observeert, noteert wat dingen die mislopen om in de korte nabespreking en ook in de volgende les op in te spelen. Hij/Zij begeleidt het gesprek echter minimaal om te zien hoe goed de leerlingen het er van afbrengen. Hij/Zij grijpt dus pas in als het echt nergens meer naartoe gaat. Hij/Zij spoort het publiek wel aan om de plaats van andere sprekers in te nemen, dat kan immers wat traag op gang komen omdat de leerlingen nog wat schroom vertonen.</p> <p><u>OLG:</u> OK, ik ga jullie debat hier beëindigen. Bedankt voor de inbreng. Het was zeer interessant om te volgen. Ik wil eens vragen aan de sprekers die er nu nog zitten hoe je het hebt ervaren. X, vond je het moeilijk om te modereren? Y, jij was heel actief! Wat vond je er van wanneer de moderator of een andere gesprekspartner je onderbrak? Z, jij was dan weer wat stiller. Vond je het moeilijk om tussen te komen in de discussie?</p>	
5'		Les afsluiten	<p>Les afsluiten: checken of er nog vragen zijn + lesdoel herhalen, vooruitblik op volgende les</p> <p><u>OLG:</u> "Zo, we zijn bijna door onze tijd van vandaag. Zijn er nog vragen over de les van vandaag? X, kan jij me eens vertellen wat je voor de les van morgen onthoudt over het</p>	Klassikaal

			<p>voeren van een goede discussie? Y, kan jij nog iets aanvullen?"</p> <p><u>Outro:</u> "Bedankt om zo goed mee te werken vandaag, allemaal! Dit was natuurlijk slechts een eerste kennismaking met het debat. Morgen gaan we verder met dit thema en bekijken we enkele 'bad practices' van hoe het zeker niet moet. Bereid je dus voor op schreeuwende politici, slechte moderators en hele vreemde argumenten. Zetten jullie de banken terug klaar voor de volgende les? Tot morgen!"</p>	
--	--	--	--	--

Bordschema/PPT-presentatie

8. Geraadpleegde werken – Referenties

VVKSO - D/2014/7841/001

